

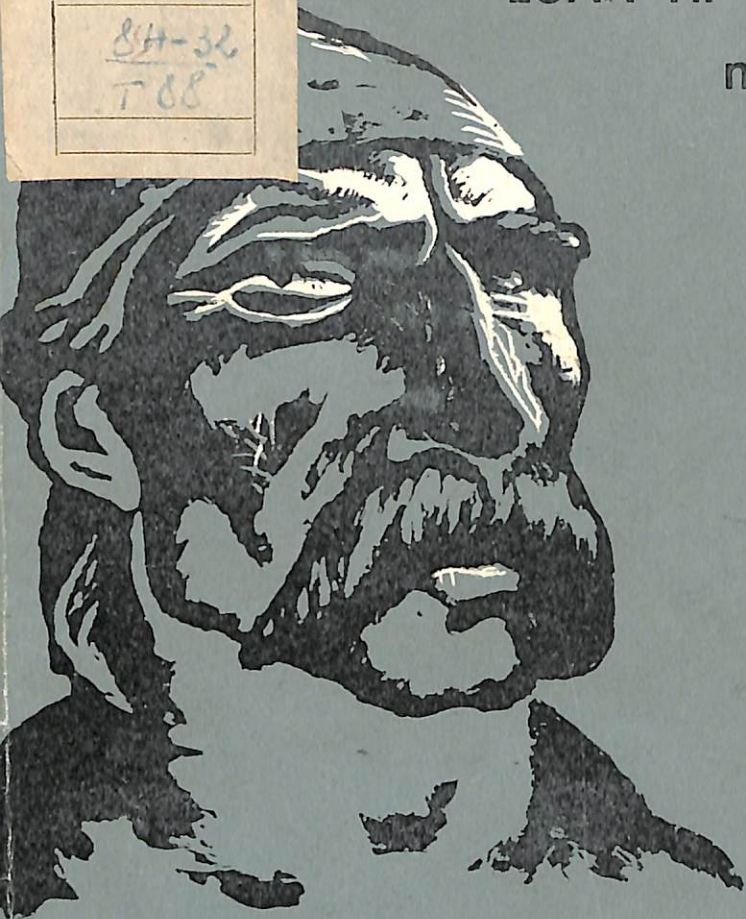
BIBLIOTEKA
SHTETIT

84-32

T 88

LUAN H. TOTO

novelë

SEZAIU

81H-56

T 88.

LUAN HYSNI TOTO

S

SEZAIU

E

Z

A

(NOVELË)

SHTETI
 E DICTONA E SHTETIT
 GJITHO ASHTER
 N. INV. ~~6666~~

3170.

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

I

SEZAIU

Thëllimi i asaj nate, i përzier me sqotën e hidhur të dëborës, e bënte më të mundimshme shpërnguljen nga fshati i strukur në këmbët e malit. Por ai duhej të nisej me çdo kusht. Ishte urdhëri i qeverisë. Kapteri dhe xhandarët e prisnin më këmbë, sikur donin t'i merrnin shpirtin.

«Na daltë për të mirë!» — deshi të thoshte Sezaiu, kur doli njëherë e përgjithmonë nga dera e përdheses në sheshin e shtruar me rrasa guri. As ai vetë nuk e kuptoi në foli apo nuk foli, kurse Merushja diçka dëgjoi, një si gurgullimë të mbytur përroi që vinte nga larg, shumë larg. Ngriti kokën, kur pa të shoqin që thithte papushim tym nga bishti i cigares, u drodh e u tërhoq pak mënjanë për ta mbytur ngashërimin me cepin e jashmakut të bardhë.

— Mos na ndill zi! — u hakërrua Sezaiu e për një farë kohe mbeti si i ngrirë, me krahët gjysmë të hapur e me këmbët të ngjeshura fort në truallin e gurtë të oborrit.

Ajo u tremb nga gjëmimi i atij zëri.

— Kemi rrugë të gjatë përpara. Koha është e keqe... — dhe përsëri nuk lëvizi nga vendi; kurse ajo shikonte me shqetësim se si i dridheshin atij shpa-tullat e rëna.

Tërhoqi frerin e mushkës dhe iu afrua më shu-më atij.

Ai hodhi bishtin e cigares.

— As rruga s'duket...

— Vetëm ti mos m'u pikëllo kaq shumë — iu lut ajo.

Të dy ia ngulën sytë errësirës së pafund.

Sqota vinte me valë suferine.

Ai printe në ballë.

Pas tij ajo tërhoqte mushkën e ngarkuar.

Tërë pasurinë e tyre ajo e kishte qepur në dy velenxa të dhirta dhe e kishte lidhur në të dyja anët e samarit. Midis dengjeve ishte formuar një si furrik i vogël e në atë furrik, mbështjellë me shark, që mbledhur kruspull vogëlushi i tyre, që sapo kishte mbushur të pesë vjetët.

Shtegu i rrëpirtë e lurdhiq nga balta e dëbora rrëshqiste ngadalë nën këmbët e tyre.

— Mbështille mirë djalin!

— Urdhëro?

— Djalin... Mbështille mirë!

— E mbështolla.

Ai ktheu kokën dhe psherëtitu thellë.

— Mos m'u zemëro.

— Jo, jo.

— Ashtu de — dhe u fut i pari në shtegun e përroit.

...Në të dalë të fshatit, te Lugu i Dëllënjës, Sezaiu ndaloi. U kthye dhe hodhi sytë tej bokërrimës së fshatit. Matanë përroit napë e sqotës kishte mbështjellë në gjirin e saj të cingërimtë çatinë me rrasa guri. Vetëm në dritaret e kullës, mbi shkëmbin rrëzë malit, buburiste një dritë e mekur. Atij iu drodhën mollëzat e kërcyera e nofullat iu shtrënguan si nofulla dare. Urrejtja iu mblodh si lëmsh drize aty nën gropëzën e kraharorit e pushka i rëndoi si mal mbi sup.

Kulla majë: shkëmbit iu bë si koka e një lubie me sy të zjarrtë, kurse masa mavi e malit, që fryhej si një gungë vigane aty pas kraheve të kullës, i shembëllente me trupin e asaj lubie.

— Ah! Mos bëfshi prokopi!

— Po shtrëngon moti.

— Kur s'e vrava!

— Nxitojmë, Sezo! Kemi tërë atë rrugë për të bërë.

— S'më bëjnë këmbët.

— Do të na ftohet djali.

— Nuk ftohet, jo.

— Mirë, si të duash ti — dhe ajo futi të dyja duart nën sjetulla.

Nëpër Lugun e Dëllënjës rridhnin rrëke uji. Bashkë me rrëketë, mali shtynte tatëpjetë shtëllunga të përhimta mjegulle.

Nga shtëllunga e mjegullës u shkëput një ulërimë. Jehona e saj u përzie me suferinën. Sqota e mbështolli në gjirin e rrëmbyer dhe e përplasi tutje në grykat e honet e maleve karshi.

— Bisha! — klithi Merushja.

Mushka turfulloi e shqetësuar.

Ai ndaloi.

Përpara tij nata nxinte si një pus i mister-shëm.

— Është afër — tha ai. — Afrohu te mushka dhe mbaja fort frerin!

— Mos m'u largo!

— Më duket se këtej erdhi.

— Sezo!

— Kujdes djalin!

Mushka turfulloi përsëri.

— Është shumë afër, po ti mos u tremb!

— Jo, nuk trembem, po ti mos u largo!

— Mba djalin!

— Bisha! — klithi Merushja dhe u mblodh si lëmsh pas frerit të mushkës.

Tyta e zezë e pushkës zbrazi një kurorë verbuese flake.

Ujku u përplas nga ledhi në udhë me një rënkim të mbytur ngërçi.

— Mos iu afro, se mbase s'ka ngordhur.

— Jo, moj, se ka ngordhur.

— Mirë, mirë, po ti mos iu afro!

— Dua të shikoj ku e ka marrë.

— Ç'të duhet ajo punë! Ikim!

— Rri aty ti!

— Sezo!

Ai e trazoi ujkun me majën e opingës, pastaj e shtyu me tërë forcën e këmbës.

— Ptfu! Fat qeni!

— Si?

— Fat qeni! — thirri Sezau.

— Mos u mërzhit. Këtë rrësk na e preu perëndia.

— M'i preu krahët, katili!

— Perëndia do të na e marrë hakun.

— Ah, kur s'e vrava!

— Korba, ku të vete mendja

— Ai qen duhej vrarë!

— Le ta vrasë kush të dojë.

Sezaiu u përkul mbi ujkun e vrarë dhe futi gishtërinjtë nën trupin e tij.

U ngrit.

Në dorë mbante qime e pelte gjaku.

Një e ngjethur i kaloi si një gjarpër i akullt midis shpatullave.

— Sikur po teret moti — tha Merushja. — Mbase duhet të nisemi.

— Ai ngriti kokën lart.

Mbi ta suferina përcilte re të përhimta dëbore dhe shtëllunga mjegulle.

— Ixim!
Hodhi pushkën në krah dhe zbriti tatëpjetë
Lugut të Dëllënjës.

Rrëketë e malit rridhnin me gurgullimë pas hapave të tyre.

II

KULLA

Zaim aga Çika e zbrazi me fund duçen e rakisë.

Përplasi me kënaqësi gjuhën për qiellze, fshiu me të prapën e dorës shtëllungat e lëshuara të mustaqeve dhe, si buzëqeshi me kënaqësi, shqeu shtresën e dhjamt nga brinja e qengjit të pjekur që i kishin vënë në një tepsi përpara.

Edhe miqtë pinin, po atij iu duk sikur vetëm sa i çonin në buzë duçet e rakisë, e sikur me turp i çulkitnin copat e mishit të pjekur.

— Po pini, more miq, pini ca, se kjo flamë kohë, raki do!.. More djem! Ka, apo s'ka raki në këtë shtëpi?

— Erdhi, baba!

— Duan të pinë miqtë.

— Kemi plot përpara, Zaim aga.

Kalamajtë pinë e kërcasin gishtërinjtë.

— Më mirë shtruar, Zaim aga.

— Eh, more kapter Vizhdani! E njoh unë të

pirët e të ngrënët e tu. Ma nxitë faqen, more djem! Fiqtë e ftonjtë i patëm mirë sivjet.

— Peqe, baba! — dhe doli edhe një djalë tjetër.

— I kam ca të leshtë lanetërit. S'u punon rradakja fare. Më mbeti fjala si hosten në dorë!

— Djemtë i ke si do vetë perëndia, Zaim aga — tha kapter Vizhdani dhe liroi nja dy bira nga rripi i mesit. — Rrofshin e t'u shtofshin! — dhe ngriti duçen që mbante midis shalëve. — Jetë e shëndet u dhëntë perëndia!

— Më rruash e të paça me nder, more zoti kapter!

— Shëndeti dhe nderi i qofshin Lartmadhërisë së tij!

Xhandarët e tjerë me duçet e rakisë në duar u ngritën më këmbë me rrëmbim dhe për një çast ngri në dorën në gjoks alla zog.¹⁾

— Ashtu, burra! — u kënaq Zaim agai, i cili edhe vetë u gjend në këmbë. Në vend të duçes kishte marrë në dorë ibrikun me raki. Hapi këmbët anash, mbështeti grykën prej metali të ftohtë në buzët e trasha dhe, pasi mbushi mushkëritë me aromë rakië, piu me gllënka të mëdha. Shtëllungat e mustaqeve notuan sa notuan mbi lëngun e kristalltë që sa vinte e fizonte, pastaj ranë e u ngjitën në çingon e zmltuar të ibrikut.

— Aaaaah!

Në vatër digjeshin trugjë lisi.

Buxhaku i gjerë shpërndante nëpër dhomë dritë e ngrohtësi.

— More kapter Vizhdani, kam dëgjuar sikur

1) Mënyra e nderimit.

mbreti e ka me barrë të shoqen. E vërtetë është,
apo duan e thonë?

— Allahu e gëzofte me një djalë! — uroi kap-
ter Vizhdani.

— Ashtu, të lumtë goja! Dy, ishallah, në qoftë
ajo e racës! Mbretëria ka nevojë për djem. Raki,
more djem!

— Erdhi damizani i rakisë.

— Hapel! — urdhëroi Zaim agai.

— Erdhi një kanistër me ftonj e me fiq të
thatë.

— Ashtu, de! Miku nderohet me të gjitha.

— Jua paçim borxh, Zaim aga! — uruan me
një gojë kapteri dhe xhandarët.

— Mos ma thoni atë fjalë! Ju e bëtë atë që
ju takonte. Unë po laj borxhin... — Po pikërisht
ky «borxh» sikur e goditi si lemzë Zaim aganë.

Hodhi sytë nga dera. Tërhoqi qostekun e ar-
gjentë dhe pa orën.

— Po Kamberi s'duket, a? — pyeti pa e shqi-
tur gazin nga buza.

— Ende, baba.

— Hu!

Mori një ftua. E mbështeti në vatër dhe e
ndau më dysh me një të goditur grushti.

— Po plaket Kamberi. S'i punojnë më si për-
para, as këmba, as mendja.

— Është natë e keqe, baba.

— Mbylle ti! Hidhu raki miqve! Ajo është
puna jote!

— Peqe, baba!

— Ai duhej të kishte ardhur tani.

— Të na kishit thënë neve, e kishim mbaruar
që në vend edhe atë punë — tha kapter Vizhdani.